

Hoe combineer ik een hoog waterpeil met mijn agrarische bedrijfsvoering?

Een hoog waterpeil heeft effect op de agrarische bedrijfsvoering: het land is later berijdbaar, de grond is kouder en de grasgroei wordt daardoor geremd. In deze percelen kunnen veldwerkzaamheden als rollen, slepen daarom maar beter in het voorjaar helemaal niet uitgevoerd worden, net zomin als het uitrijden van kunstmest en dierlijke mest. Dit alles leidt tot minder werk, maar ook een lagere grasopbrengst. Aan de andere kant levert een hoog waterpeil in droge jaren in de zomer weer agrarisch voordeel op. Zie factsheets 'Kruidenrijk grasland' en 'Maaien'

Welke vergunningen en meldingen heb ik nodig?

Waterschap

- Voor ingrijpende voorzieningen om de peilen te kunnen verhogen is een watervergunning van het Waterschap nodig. Dit geldt bijvoorbeeld voor het aanleggen van een plasdras die het hele jaar of een groot deel van het jaar met water gevuld is.
- Voor activiteiten als het vol zetten van laagten of greppels en het aanbrengen van laagten in percelen, is een melding aan het Waterschap verplicht, maar geen vergunning nodig. Deze maatregelen beïnvloeden namelijk ook de waterhuishouding van de omgeving (er moet bijvoorbeeld meer water ingelaten worden).

Gemeente

De gemeente is vergunningverlener voor de zogenaamde omgevingsvergunning. Deze is nodig voor bijvoorbeeld het oprichten van een wind- of zonnepomp. Ook de vergunningen voor het verlagen van het maaiveld en het onderhoud aan het landschap vallen onder de bevoegdheid van de gemeente.

Regel tijdig de benodigde vergunningen!

PAST HET?

REGELEN

Jonke Altenburg

Factsheet

Weidevogels & vernatting

NAT

Vochtig grasland is gunstig voor weidevogels, zeker voor grutto's, Kieviten, tureluurs en eenden. Het is te realiseren door vernatting: een hoog waterpeil op het hele perceel, door plas-dras, natte greppels of natte slootranden.

WAAROM

Waarom hoge waterpeilen?

Een hoog waterpeil is om verschillende redenen gunstig voor weidevogels:

- Bij een hoger waterpeil blijven bodemdieren (regenwormen) meer aan het oppervlak en zijn dus beter bereikbaar.
- Een zachte (natte) bodem is beter doordringbaar voor de vogelsnavels.
- Een hoog waterpeil zorgt voor een koude(re) grond, en remt zo de grasgroei. Dit geeft andere grassoorten, kruiden en bloemen meer de ruimte en daarmee een meer open structuur van het grasland.
- Door de tragere grasgroei en de natte grond kun je later maaien en bemesten.

LET OP! Flauwe oevers nodig

Om verdrinking van kuikens te voorkomen, is het essentieel dat steile slootranden worden afgevlakt. Door flauwe oevers komt ook meer foerageerhabitat beschikbaar voor volwassen vogels en hun kuikens.

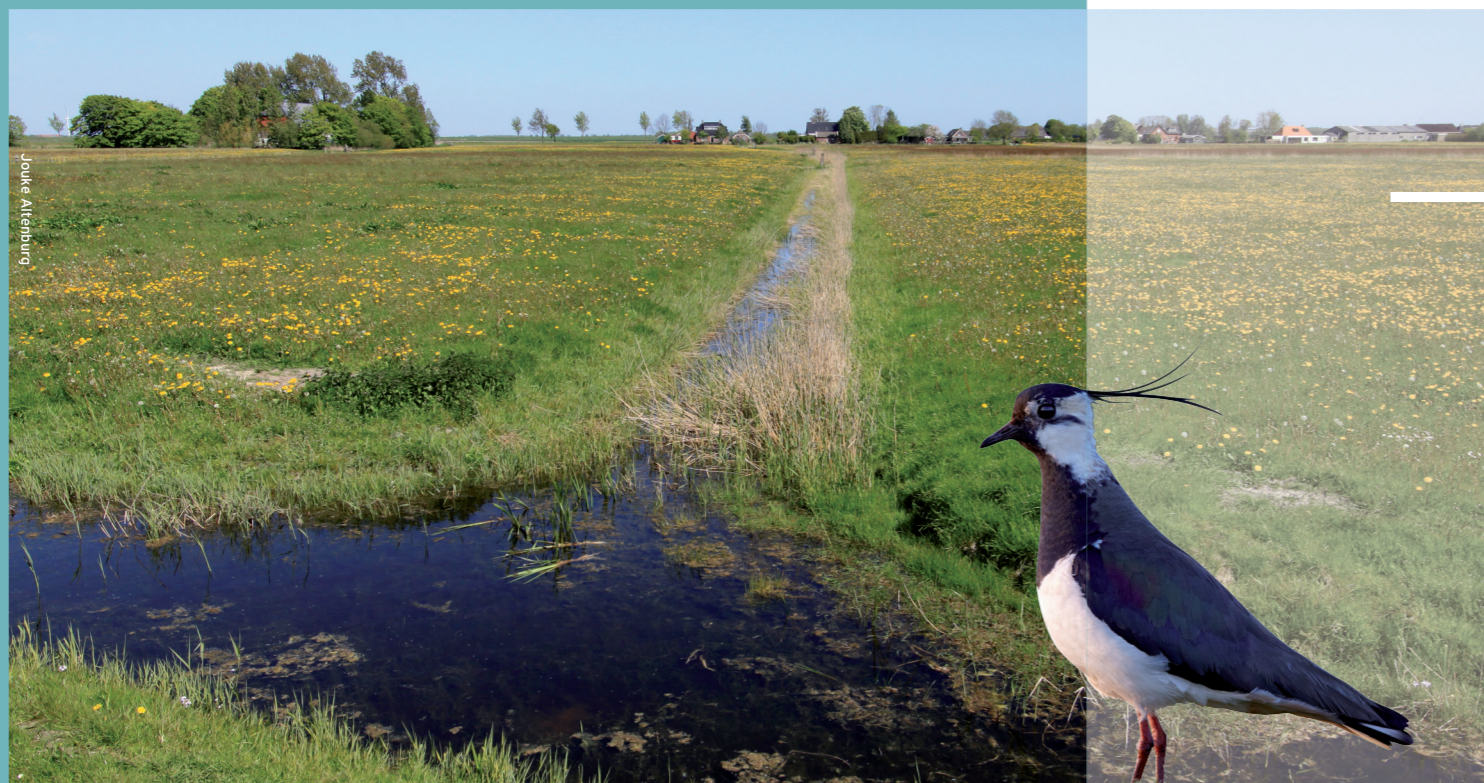
HOE HOOG

Hoe hoog maak ik het waterpeil?

Als minimumeis geldt voor de kritische steltlopers als de grutto en tureluur een waterpeil van 20-40 cm beneden maaiveld in de periode april-mei. Beter nog is 0-20 cm beneden maaiveld. Voor de zeer kritische weidevogels (watersnip, slobbeend, zomertaling) is dat zelfs noodzakelijk. Het peil mag in de periode mei/juni zeker niet verder uitzakken dan 45-60 cm.

Ideaal is dus 0-20 cm beneden het maaiveld. Voor stabiele populaties geldt in ieder geval:

veen:	20-25 cm beneden maaiveld
klei-op-veen:	20-35 cm beneden maaiveld
klei:	20-40 cm beneden maaiveld

WAAR & WANNEER

Waar en wanneer verhoog ik het peil?

Peilverhoging kan tijdelijk of jaarrond, op kleine of grote schaal, voor korte of lange(re) tijd:

Jaarronde peilverhoging

1. **Hoog waterpeil op polderniveau** (jaarrond) is het meest effectief voor weidevogels. De aanleg van een dam en aanschaf van een pomp zijn kostbaar. Goedkoper alternatief is het afsluiten van drainagepijpen en het plaatsen van schotten.
2. **Permanente plas-dras** betekent dat in natte percelen van 4-5 ha, met moerassige randen, eilanden en slikplaten, het gehele jaar 1-10 cm water staat.
3. **Natte oever:**
 - a. **terrastalud** - strook van 1-3 meter op waterniveau,
 - b. **plasberm** - strook van 1-3 meter met 20 cm water boven maaiveld, uitgerasterd om betreding door vee te voorkomen,
 - c. **verflauwd sloottalud** - flauw talud oplopend vanaf de waterlijn (lieftst flauwer dan 1 op 7)
4. **Hoogwatersloot** met een peil van 0-20 cm beneden maaiveld.

Tijdelijke peilverhoging

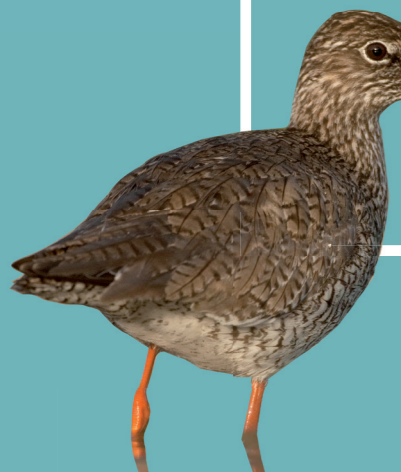
1. **Hoog waterpeil in het broedseizoen** wordt veel toegepast. Hiervoor moet het peil al ruim vóór 1 april worden opgezet, bij voorkeur al in de winter (als er nog een neerslagoverschot is). Alternatief is om in droge periodes via greppels water naar het midden van percelen te voeren.
2. **Uitzetten van onderbemaling april-mei** (op percelen met een rustperiode!) remt de grasgroei langs de oevers. Ook ontstaat hier een plas-drassituatie als de sloot het land op kruipt. Dit kan ook op beperkte schaal door het plaatsen van schotten of dammen. Een dergelijke plas-drassloot heeft weinig negatieve effecten voor de grasopbrengst.
3. **Tijdelijke plas-dras** (zie kader) heeft een aantrekkende werking op de vestiging van grutto's en tureluurs. Je kunt hiermee dus enigszins sturen waar je de vestiging van de weidevogels wilt, voor een goede koppeling aan het kuikenlandbeheer.

TIJDELIJKE PLAS-DRAS

Een tijdelijke plas-dras biedt enkele weken of maanden een waterpeil van 0 tot 20 cm boven het maaiveld in een mozaïek van ondiepe en net-droogvallende plekken. Het terrein is de rest van het jaar in gebruik als hooi- of weiland.

Varianten:

- **Voorjaars- of vestigingsplas-dras:** in januari-maart 1-2 ha volvelds (om op te vetten en te rusten vóór het broedseizoen); door 's winters te laten inunderen en zo nodig water bij te pompen. Zo nodig kun je de plas-dras enkele weken tot laat in het broedseizoen (overlopend in een zomerplas-dras) op een peil tot max. 20 cm houden.
- **Greppelplas-dras:** half februari tot liefst begin juni een 2-4 meter brede zone met water, met een glooiende oever (voor kuikens); door bijpompen of door vasthouden winterneerslag (door blokkering waterafvoer via uiteinden greppels).
- **Zomerplas-dras:** half juni-eind augustus (voor adulten in de rui en juvenielen); door openzetten duiker, pompjes en/of dijkjes.

HOE

Hoe maak ik een plas-dras?

- Zoek naar natuurlijke laagtes.
- Kies een klein afgesloten peilvak waar waterafvoer en -aanvoer geregeld kan worden.
- Plaats schotten om het peilvak te isoleren en vol te pompen.
- Leg een kade aan en pomp het peilvak vol met wind- of zonnepomp.
- Zet het waterpeil geleidelijk op, zodat bodemleven kan uitwijken naar de zijkanten van de plas-dras. Bemest na droogvallen met ruige mest, zodat grasgroei gestimuleerd wordt en pitrusvorming tegengegaan.
- Houd eventueel via een roulerende plas-dras bodemleven op peil, zodat er op de lange termijn minder invloed is op de graskwaliteit en -kwantiteit.

SUCCES HOOGWATERSLOTEN

In hoogwaterslootkanten zitten gedurende het broedseizoen twee tot drie keer meer steltlopers en watervogels dan langs laagwatersloten en in sommige jaren anderhalf keer meer steltlopergezinnen met pullen.

LET OP VOOR DE ECOLOGISCHE VAL!

Combineer plas-dras altijd met broed- en leefgebied

Plas-dras is heel aantrekkelijk voor weidevogels. Het helpt echter alleen als er geschikt broed- en opgroeibiotoop in de buurt is (kruidenrijke weidevogelgraslanden met maaidatum 15 juni of later en/of extensieve beweiding). Zo niet, dan werkt plas-dras als een ecologische val. Vuistregel: minimaal 0,5 ha (liever nog > 1 ha) plas-dras per 100 ha weidevogelgebied.

N.B. Het risico van de ecologische val geldt voor ALLE vernattingsmaatregelen !

